

Aastaruanne 2018 – korduma kippuvad küsimused

1. Mis on Euroopa Kontrollikoja roll seoses ELi eelarvega?

Me kontrollime igal aastal ELi raamatupidamise aastaruandeid ja esitame oma arvamuse kahe küsimuse kohta: kas raamatupidamise aastaruanded on täpsed ja usaldusväärsed ning kas ELi eelarvet kasutati vastavalt eeskirjadele.

Selle alusel koostame oma **kinnitava avalduse**, mille peame esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule tulenevalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklist 287.

2018. aastal oli ELi kogukulutuste maht 156,7 miljardit eurot.

2. Kas Euroopa Kontrollikoda kiitis 2018. aasta raamatupidamise aastaruande heaks?

Jah.

Me kinnitasime 2018. aasta raamatupidamise aastaruande usaldusväärsust (väljastasime märkusteta arvamuse). Nii on see olnud juba alates aastast 2007. Oleme seisukohal, et 2018. aasta raamatupidamise aastaruanne kajastab kõigis olulistest aspektides õiglaselt ELi finantsseisundit ning aasta majandustulemusi.

Lisaks arvamusele raamatupidamise aastaruande kohta peame oma audititöö põhjal andma arvamuse selle kohta, kas aruande aluseks olevad tehingud olid tehtud vastavalt ELi eeskirjadele. Maksete hinnanguline veamäär on viimastel aastatel jätkuvalt vähenenud: 2015. aastal oli see 3,8%, 2016. aastal 3,1%, 2017. aastal 2,4%, 2018. aastal 2,6%. Lisaks ei olnud märkimisväärne osa 2018. aasta auditeeritud kulutustest – peamiselt toetusõiguste alusel tehtud maksed – olulisel määral vigadest mõjutatud.

2018. aastal avaldame kolmandat aastat järjest **märkustega arvamuse** maksete kohta. Kui viimased kolm aastat välja jätta, oleme alates 1994. aastast igal aastal kulutuste seaduslikkuse ja korrektsuse kohta vastupidise arvamuse esitanud.

3. Mis on märkusteta, märkustega ja vastupidine arvamus?

Märkusteta arvamus tähendab, et esitatud arvandmed annavad õige ja õiglase ülevaate ning järgivad finantsaruandluse ja juhtimise eeskirju.

Märkustega arvamus tähendab, et audiitorid ei saa anda märkusteta arvamust, kuid leitud probleemid ei ole läbiva iseloomuga, st ei esine terves andmekogumis.

Vastupidine arvamus viitab ulatuslikele probleemidele.

4. Mis on oluline veamäär?

Audititerminoloogias tähendab see piirmäär, millest allapoole jäävaid **vigu ei peeta olulist mõju omavateks**. Oluline veamäär on veamäär, mis mõjutab tõenäoliselt auditiaruande kasutajate otsuste tegemist. Nii kontrollikoda kui ka Euroopa Komisjon kasutavad olulisuse kindlaksmääramiseks 2% suurust piirmäär.

5. Mis on toetusõiguste alusel tehtud maksed ja kulude hüvitamisel põhinevad maksed?

Toetusõiguste alusel tehtud maksed sõltuvad teatud (vähem keerukate) tingimuste täitmisest toetusesaajate poolt. Need maksed hõlmavad näiteks põllumajandustootjatele makstavaid otsetoetusi (loodusvarade valdkonna kulutused), üliõpilaste ja teadlaste stipendiumeid (konkurentsivõime valdkonna kulutused), ning ELi töötajate palku ja pensiooneid (halduskulud).

Kulude hüvitamisel põhinevate maksetega hüvitab EL toetuskõlblike tegevuste rahastamiskõlblikud kulud (nende maksete suhtes kehtivad keerulisemad eeskirjad). Selliseid makseid tehakse näiteks teadusuuringute projektidele (konkurentsivõime kulutused), regionaal- ja maaelu arengu investeerimiskavadele (ühtekuuluvuse ning loodusvarade kulud) ja arenguabi projektidele („Globaalne Euroopa“).

6. Kas ELi finantsjuhtimine on muutunud paremaks?

Jah.

Maksete hinnanguline veamäär on viimastel aastatel jätkuvalt vähenenud: 4,4%-lt 2014. aastal 2,6%-ni 2018. aastal. Lisaks ei olnud ligikaudu pool 2018. aasta auditeeritud kulutustest olulisel määral vigadest mõjutatud. Oleme viimastel aastatel oma auditite käigus täheldanud, et komisjoni ja liikmesriikide sisekontrollisüsteeme on oluliselt tugevdatud.

7. Hinnanguline veamäär on aga endiselt 2,6%. Mida see tähendab?

2,6% on hinnanguline **rahasumma, mida ei oleks tohtinud ELi eelarvest välja maksta**, kuna seda ei kasutatud ELi eeskirjade kohaselt, ning mis ei vasta seega sellele, mida nõukogu ja parlament olid asjaomaste ELi õigusaktidega ette näinud, või liikmesriikides kehtestatud eeskirjadele.

Tüüpilisteks vigadeks olid maksed, mis olid tehtud kas toetuskõlbmatutele toetusesaajatele või projektidele, või oli tegu teenuste, toodete või investeringutega, mille hankimisel ei rakendatud korrektselt riigihanke-eeskirju.

8. Kas see tähendab, et 2,6% ELi eelarvest läks raisku?

Ei

Selline lähenemisviis võib olla eksitav, kuna viga ja raiskamine on kaks täiesti erinevat asja. Meie testide käigus kontrollitakse, kas ELi rahalisi vahendeid on kasutatud eeskirjade kohaselt, kas kantud kulud on nõuetekohaselt arvatud ning kas rahastamiskõlblikkuse tingimused on täidetud. Sellele 2,6% viitabki.

Osa vigade puhul oli tegemist maksetega, mis ei vastanud rahastamiskõlblikkuse tingimustele. Leidsime näiteks, et ühe liikmesriigi rakenduskava toetuskõlblikkuse eeskirjad sisaldasid tingimust, millega keelati ELi toetuse kasutamine, kui samades ruumides tegeles teine üksus sama liiki äritegevusega. Kuna üks toetusesaajast advokaat alustas tegevust teise advokaadibürooga samas hoones, oli projekt kaasrahastamiseks kõlbmatu.

Neil juhtudel võisid ELi rahalised vahendid siiski teatud positiivset mõju avaldada ning nendest saadi mõningast kasu, kuigi toetusesaajad ei täitnud täiel määral nende kasutusega seotud tingimusi. Teisalt võib ka osa seaduslikest ja korrektsetest kulutustest lugeda raiskamiseks, näiteks sadamataristu, mis on ehitatud ilma tulevase kaubamahtusid piisavalt arvesse võtmata.

9. Kuidas vead tekivad?

Vead tekivad, kui inimesed või organisatsioonid **ei järgi** ELi toetuste maksmise aluseks olevaid **eeskirju**. ELi rahastamise saamiseks peavad nad täitma teatud konkreetseid ELi ning paljudel juhtudel ka riigisiseseid eeskirju. Kõnealused eeskirjad on koostatud selleks, et kulutused ei häiriks siseturu toimimist (nt hanke-eeskirjad ja riigiabi eeskirjad) ning neid tehtaks nõukogu ja parlamendi poolt ette nähtud otstarbel.

Vead tekivad siis, kui neid **eeskirju rikutakse** – näiteks kui põllumajandustootjad esitavad ebaõige põllumajandusmaa pindala, projekti elluviijad ei järgi riigihanke-eeskirju või teaduskeskused taotlevad ELi rahastatud projektidega mitteseotud kulude hüvitamist. Näiteks üks auditeeritud tervishoiuvaldkonna väikeettevõtte, kes osales ELi projektis esimest korda, kasutas personalikulude arvutamisel vale meetodikat, mis ei vastanud ELi teadusuuringute rahastamise eeskirjadele. Teisel juhul väitsid põllumajandustootjad, et nad on eraldiseisvad ettevõtjad ning said väikeste ja keskmise suurusega põllumajandusettevõtete arengut toetava meetme raames toetust sealauda ehitamiseks;

siiski tuvastasime, et nad olid osanikud samas asukohas tegutsevas pereettevõttes, mis oli liiga suur selleks, et need põllumajandustootjad oleksid toetuskõlblikud.

2018. aasta aastaaruandes tuuakse rohkem näiteid meie auditite käigus leitud vigadest.

10. Kas leitud vigade puhul on tegemist pettusejuhtumitega?

Enamikul juhtudest mitte.

Pettus on teatava kasu saamise eesmärgil toime pandud tahtlik tegu. Kuigi tavapärase auditiprotseduuridega võib olla keeruline pettust kindlaks teha, leiame igal aastal auditeerimise käigus mõne võimaliku pettusejuhtumi.

2018. aasta auditi käigus leidsime ligi 700 auditeeritud tehingu seast 9 pettusekahtluse juhtumit (2017. aastal 13). Kõikidest juhtumitest teavitatakse Euroopa Pettusteavastast Ametit (OLAF), kes korraldab koostöös liikmesriikide ametiasutustega vastavalt vajadusele uurimise ja järelkontrolli.

11. Nii komisjonil kui liikmesriikidel on volitused vigade ärahoidmiseks ja vigade avastamise korral nende parandamiseks. Kui palju mõjutab see veamäära?

Üldiselt aitasid liikmesriikide ametiasutuste ja komisjoni võetud parandusmeetmed kaasa hinnangulise veamäära vähendamisele.

Kui aga komisjon, liikmesriikide ametiasutused või sõltumatud audiitorid oleksid kasutanud kogu nende käsutuses olevat teavet, oleksid nad võinud ära hoida või avastada ja parandada märkimisväärse osa vigadest enne nendega seotud maksete tegemist.

Kui seda teavet oleks kasutatud, oleks näiteks valdkonna „Loodusvarad“ kogukulutuste hinnanguline veamäär 2018. aastal olnud allpool 2% suurust olulisuse piirmäära. Meie hinnangul näitab see, et olemasolevad kontrollimehhanismid on piisavad, kuid neid tuleb nõuetekohaselt rakendada.

12. Ütlesite, et kontrollikoda töötab uue, ühtse auditi lähenemisviisi kallal. Mida te 2018. aasta auditis varasemast teisiti tegite?

Eelarveaastal 2017 tehti esmakordselt märkimisväärne osa kõikidest ELi eelarve valdkondade kulutustest vastavalt mitmeaastase finantsraamistiku 2014–2020 **uutele eeskirjadele**. Komisjoni ja liikmesriikide sisekontroll võimaldab meil nüüd kulutuste korrektsuse hindamisel nende tööd paremini ära kasutada.

Meil on kavas kohaldada **teiste tööle tuginevat lähenemisviisi** kogu kinnitava avalduse suhtes, mis tähendab, et meie auditiarvamus põhineb komisjoni (juhtimis- ja kontrollialasel) kinnitusel.

2017. ja 2018. aastal katsetasid audiitorid seda uut lähenemisviisi ühtekuuluvuse valdkonnas. Uue lähenemisviisiga on selgemalt näha, kus esineb endiselt puudusi nii Euroopa Komisjoni kui liikmesriikide tasandil, ning see aitab meil paremini edendada aruandekohustust ja parandada veelgi ELi rahaliste vahendite haldamist.

Märgime, et komisjoni 2018. aasta hinnanguline veamäär on meie omast madalam „Ühtekuuluvuse“ rubriigis, ning ligilähedane meie hinnangule „Konkurentsivõime“ ja „Loodusvarade“ rubriikides.

Uue lähenemisviisi katsetamise järel kavatseme seda **projekti laiendada** muudele kuluvaldkondadele, kuid edasiste edusammude tegemiseks on vaja komisjoni pühendumust ja koostööd.

2018. aasta aastaaruanne ja PRESSIMAPP Euroopa Liidu 23 keeles on kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu